

MIHALIS LEVÉNTIS

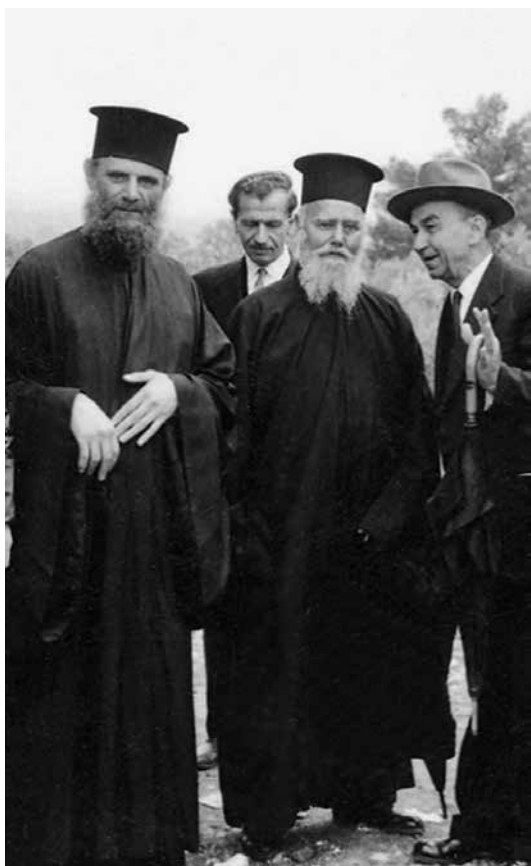
PĂRINTELE
AMBROZIE LAZARIS

*Prietenul de suflet
al Sfântului Porfirie*

Traducere din limba greacă
Emanuel Dumitru

editura
Σοφία

București

Părintele Ambrozie împreună cu Sfântul Porfirie

Scurtă biografie

Ieromonahul Ambrozie Lazaris s-a născut la 21 decembrie 1912 în localitatea Lazaráta din Lefkada. Tatăl său a fost Panaiotis Lazaridis, iar mama sa, Eluiza, născută Gheorgachi. Părinții lui au avut cinci copii: Petru, Hrysoula, Dimitrie, Spiridon (numele de mirean al părintelui) și Gheorghia. Tatăl său a luptat ani de zile în războaiele balcanice și se spune că a dat dovadă de un curaj deosebit. Potrivit mărturiei istoricului Panos Rontogiannis, mai târziu, în perioada 1926-1932, a fost învățător la școala primară din Asprogerakáta, Lefkada¹. Era un om strict, chiar aspru, la fel ca propriii părinți, cu care locuia sub același acoperiș. În schimb, mama sa era o persoană blândă și atentă, care se îngrijea de casă și de copii și dădea dovadă de multă răbdare. Părintele o iubea foarte mult, având o slăbiciune pentru ea.

Condițiile de viață din sat erau foarte dificile, iar membrii familiei, ca mulți alți consăteni, sufereau de foame. Așadar, tânărul Spiridon a fost lipsit de multe. Pantofi a purtat abia când

¹ Rontogiannis, P.G., *Η εκπαίδευση στη Λευκάδα (1613-1950)*, Atena, 1994, p. 341.

s-a înrolat în armată. „Talpa piciorului meu era ca opinca”, avea să spună mai târziu, râzând. De aceea a fost nevoit să renunțe foarte devreme la școală și să-și ajute familia, muncind pe pământurile consătenilor. A urmat doar primele două clase ale școlii primare. Însă, mulțumită mamei sale, de la o vârstă fragedă a avut o legătură bună cu Hristos și cu Biserica. Ea l-a învățat să meargă de mic la biserică, să se roage, și împreună vizitau paraclisele din zonă, până și pe cele mai îndepărtate. Același lucru a continuat să facă și mai târziu, când a devenit monah, manifestându-și astfel credința puternică.

Părintele avea o forță fizică deosebită. Din puținele lucruri pe care le istorisea despre acea perioadă a vieții sale, reținem următoarea întâmplare, legată de un joc în sat. După slujba de la biserică, bărbații se adunau duminica în fața cafenelei și obișnuiau să ia o piatră mare și să o arunce cât puteau de departe. Într-o duminică le-a cerut bărbaților permisiunea să arunce și el o piatră. Aceia au râs, însă s-au învoit. A ales o piatră, și-a luat avânt, și piatra s-a făcut nevăzută.

Mai târziu, în armată, dat fiind că era înalt, cu o statură falnică, după cum era de așteptat, a fost ales în rândul evzonilor¹. Potrivit Birou-

¹ Evzonii sunt soldați de elită ai armatei grecești, cu o uniformă tradițională distinctă: *fustanella* (fustă albă scurtă, plisată), *fario* (fes din postav cu ciucure lung din mătase), *férmeli* (vestă), cămașă, șosete lungi și opinci cu ciucure (*tsarouíhia*). Regimentele evzonilor au fost înființate în 1867, având ca principală misiune păzirea graniței. Evzonii au devenit simboluri ale vitejiei pentru poporul grec. Astăzi, sunt soldații gărzii

lui de Recrutare din Lefkada, la data de 21 septembrie 1933 s-a înrolat ca recruta în Regimentul 24 Infanterie, iar pe 4 octombrie 1933 a intrat în rândurile Batalionului Model al Evzonilor, unde a rămas până la 6 ianuarie 1935, când a fost lăsat la vatră ca infanterist. Pe 5 martie 1935 s-a înrolat în Regimentul 24 Infanterie, iar pe 16 martie 1935 și-a încheiat serviciul militar. Din perioada serviciului său militar a rămas până în ziua de azi o fotografie minunată, care îl arată pe tânărul evzon privind înainte cu ochii săi albaștri, limpezi și curați, o privire care te magnetizează și îți face inima să tresară. Această frumusețe, tinerețe, putere și inocență tânărul sărac le-a oferit cu toată inima Domnului Iisus Hristos, fiind preocupat de un alt fel de bogăție.

Imediat după armată, Spiridon a plecat în Sfântul Munte. Din momentul intrării în mănăstirea Cutlumuș, nu a mai avut legături cu familia sa, nici cu părinții, nici cu frații. Tatăl lui, de îndată ce a aflat unde este, s-a dus să-l întâlnească. Și nepoții l-au vizitat de câteva ori. I-a primit ca pe toți ceilalți, nu ca pe niște persoane aparte. Îi iubea la fel cum iubea fiecare ființă umană și îi ajuta cu rugăciunile lui. Bunurile materiale și trecutul său de pe insulă nu îl priveau deloc. Ba mai mult, când o familie formată din cinci persoane a locuit într-o casă pe care părintele o

prezidențiale, care îndeplinesc misiuni cu caracter simbolic, având ca sarcină principală paza Monumentului Soldatului Necunoscut și a Palatului Prezidențial din Atena. (*n.trad.*)

moștenise, și aceia nu au plătit nici o chirie, el nu a cerut, nici nu a pretins niciodată nimic. Un fiu duhovnicesc l-a îndemnat la un moment dat să le ceară bani, dar părintele a refuzat, nevoind să le îngreuneze situația. Înstrăinarea sa a fost totală. Nici mai târziu, când a văzut în fotografii casa părintească distrusă și nelocuită, nu l-a deranjat câtuși de puțin. El își dorea locuință altundeva.

Părăsind Sfântul Munte (9.11.1950), la îndemnul fratelui duhovnicesc și prietenului său iubit, Porfirie Kavsokalivitul (binecunoscutul și cuviosul părinte, care a trăit și el în lume, slujind ani de zile la biserica Sfântul Gherasim de la Policlina din Atena), a ajuns la mănăstirea Maica Domnului Gavriotissa din Dadí. Stareța mănăstirii, maica Parthenia, îi ceruse părintelui Porfirie, pe care îl prețuia foarte mult, un părinte duhovnicesc bun, și el i l-a propus pe părintele Ambrozie.

Mitropolitul de Fthiótida de atunci, Ambrozie, l-a hirotonit mai întâi ierodiacon pe 8 septembrie 1954, la biserica Nașterea Maicii Domnului a mănăstirii Damásta, cu numele Ambrozie, la 12 septembrie 1954 l-a hirotonit preot cu titlul de arhimandrit în biserica Nașterea Maicii Domnului a mănăstirii Dadí, iar la 1 august 1955 i-a dat binecuvântarea pentru „vrednicia de duhovniceasca slujire” (a duhovnicului)¹. Din cauză că mănăstirea Dadí era foarte săracă și vremurile erau grele, a slujit o vreme la diferite bi-

¹ Cf. *Arhieraticon*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1993, p. 107.

serici (Schimbarea la Față a Mântuitorului din localitatea Glyká Nerá din Paiania, Attica, Sfinții Trei Ierarhi din Ano Kaisariani¹, iar în timpul păstoririi arhiepiscopului Ieronim, la biserica Sfinții Constantin și Elena din satul Sevastó din localitatea Paramythiá², precum și în alte părți). În acest fel, a sporit veniturile mănăstirii.

Părintele a fost duhovnicul mănăstirii Dadi din 1954; acolo a trăit, s-a rugat, a ajutat, împreună cu stareța, la reconstruirea mănăstirii, a sprijinit o mulțime de oameni care întâmpinau felurite greutăți, a fost descoperit de către Dumnezeu lumii îndeosebi în ultimii 20 de ani ai vieții sale și a adormit în Domnul plin de zile în data de 2 decembrie 2006. Mormântul său, așa cum a dorit, este situat în curtea mănăstirii, puțin mai sus de mormântul primei starețe a așezământului, mai-că Parthenia.

În capitolele ce urmează, vom încerca să creionăm personalitatea părintelui, pe baza a numeroase mărturii ale celor apropiați lui. Toți ne adevăresc că, în trecerea sa pe pământ, a ajutat și a mângâiat mii de suflete. Biografia părintelui acoperă cu precădere ultimele două-trei decenii ale vieții sale pământești, perioadă în care a vorbit cu stăruință și dumnezeiască insufare despre Hristos și lumea duhovnicească, arătând calea pe care trebuie să pășim pentru a ne apropia de Domnul, precum și modul în care ne putem mântui.

¹ Suburbie în partea de est a Atenei. (*n.trad.*)

² În zona centrală a Regiunii Epir, la o distanță de mai bine de 300 km de mănăstirea sa de metanie. (*n.trad.*)

PARTEA ÎNTÂI

În Sfântul Munte și în lume

CAPITOLUL I

În Sfântul Munte

În 1935, după ce tânărul din Lefkada se eliberase din armată și se afla pe insula sa de origine, a avut loc o mobilizare generală din cauza unei mișcări de revoltă din Macedonia, provocate de un general pe nume Kammenos. În anul 2001, părintele a povestit cum s-a întors la Atena și de acolo a plecat spre Sfântul Munte:

„În '35 s-a dat mobilizare generală, pentru că făcuse omul ăsta o revoluție în Macedonia. Ca să ajung din Lefkada în Atena mi-a luat trei zile, cu un vapor vechi. Dar, până să ajungem la Atena, mișcarea a fost reprimată.

Când am ajuns în Atena și am auzit că mișcarea a fost lichidată, m-am simțit pierdut. Nu aveam nimic, nu cunoșteam pe nimeni. Soldați cunoșteam, dar apoi, când am devenit civil... Do-uă-trei zile am stat în Atena. Am înnoptat la un hotel aparținând cuiva din Lefkada.

A treia zi s-a apropiat cineva de mine și mi-a zis:

– Mergem în Sfântul Munte?

L-am întrebat:

– Unde e Sfântul Munte?

– În nord, în Macedonia.

Nu cunoșteam nimic despre Sfântul Munte și nici despre viața călugărească. I-am zis:

– Să mergem!

– Pregătește-te, îmi spune, vaporul pleacă diseară.

Un necunoscut!

Am plecat deci. După două zile, am ajuns în Dafni. Din Pireu, vaporul a mers direct la Dafni.

– Acum unde ne ducem?

– Mergem la Xiropotamu diseară, îmi zice. Dar nu o să rămânem acolo, o să ne îndreptăm spre Cutlumuș. Acolo o să ne închinoviem.

Când am ajuns la Xiropotamu, la poartă, am fost năucit. Sfinții patruzeci de mucenici au coborât din icoană și au vorbit între ei timp de 20 de minute. Eu eram răvășit cu totul. «Doamne, ce se întâmplă?», m-am gândit. Sfinții patruzeci de mucenici au coborât în curtea bisericii! La scurt timp aceștia au dispărut. Am întrebat pe cineva:

– Cine erau oamenii ăștia, soldații, care au stat de vorbă, afară? Unde s-au dus?

– Care soldați? mă întreabă.

Am stat acolo peste noapte și a doua zi am plecat la Cutlumuș. Am intrat la stăreție. I-am spus însoțitorului meu că am de gând să rămân și a decis că rămâne și el. Însă a doua zi a dispărut. Nu știu ce s-a întâmplat. Am încercat să dau de el, l-am căutat la Careia, peste tot; nimic!"

Viața în Sfântul Munte nu era ușoară atunci, dar s-a dedicat împlinirii îndatoririlor sale monahale cu mare zel. După cum am amintit deja, terminase două clase, era aproape analfabet, dar era înalt și puternic, așa că muncile grele nu-l speriau. Întâmplările care urmează spun multe despre caracterul său, despre încercările prin care l-a pregătit Dumnezeu și harul pe care i l-a dăruit.

Starețul de la acea vreme era un ieromonah foarte aspru, părintele Damian. Într-o după-amiază, la câteva luni după ce hotărâse să rămână la Cutlumuș, l-au pus pe noul frate să citească Ceasul al nouălea în pronaosul bisericii, și acesta, cu puțină învățătură de care avusese parte, silabisea. Starețul s-a mâniat, l-a apucat de barbă și i-a spus cu asprime: „Ce-i asta? Să nu mai calci pe aici! Să te apuci să înveți!”

A fost, cu siguranță, o mare jignire să-i arate ușa bisericii, dar el nu a părăsit mănăstirea. S-a închis în chilie și a început să se roage. O ruga cu lacrimi pe Maica Domnului să-l ajute, nu pentru că voia să dovedească ceva sau pentru că se simțise rănit, ci pentru că fusese pricina supărării starețului.

Rugăciunile și eforturile sale au fost neîncetate. Noaptea dormea foarte puțin. A luat o carte, *Teorie și practică muzicală*, și citea neîncetat. „Nu aveam somn noaptea și citeam aceste lucruri”, povestea părintele. Și atunci a avut parte de dumnezeiasca luminare. Într-o noapte, o lumină de nedescris a pătruns în chilie, l-a învăluit

cu totul, simțind o mare bucurie. Când cineva l-a întrebat, mai târziu, cât a durat această bucurie, părintele a răspuns: „Până acum, când vorbim, încă o simt.”

La slujba de priveghere a cântat, deși înainte nu știa nimic despre cântarea psaltică. Văzând asta, starețul s-a mirat. Tânărul călugăr a reușit nu numai să citească, dar și să învețe dogmele Bisericii, atât de bine precum un bun dogmatist. Prin descoperire dumnezeiască a învățat întregul tipic al Bisericii, toate glasurile. Ceilalți călugări, văzându-l că știe, au fost surprinși. Dar el nu a spus nimic. Numai unui prieten și frate de nevoie i-a dezvăluit adevărul.

S-a nevoit deci ca novice timp de trei ani și a primit numele de Hariton. Ca tânăr călugăr, a intrat repede în esența monahismului ortodox și viața lui s-a îndreptat spre adorarea neîncetată a lui Dumnezeu și marea dragoste față de frații săi, arătând totodată nepăsare față de toate cele materiale. Era atât de preocupat de cele duhovnicești, încât a rugat-o pe Maica Domnului să îl lase fără părul bogat și des, pentru că nu voia să piardă timp cu îngrijirea lui, dar și ca să biruiască slava deșartă și mulțumirea de sine, de care sunt absorbiți atâția oameni. Stăpâna Născătoare de Dumnezeu, pe care o iubea și o cinstea mai mult decât pe oricine altcineva, i-a ascultat cererea, a doua zi dimineată descoperind că perna pe care dormea era plină de părul său, pe care l-a sacrificat cu bucurie.

Era foarte atent cu ceilalți. Purta grijă de asceții care viețuiau în împrejurimi, cărora le ducea el însuși mâncare sau pe care îi ajuta cu ce aveau nevoie. Călugări bătrâni, care l-au cunoscut în acea perioadă, precum părintele Macarie și părintele Hrisant, au mărturisit mai târziu că nimeni din Sfântul Munte nu a avut de zis ceva rău despre el.

Unul dintre cei de care avea grijă este amintit și de Sfântul Paisie în cartea sa *Părinți athoniți și despre viețuirea în Sfântul Munte*. E vorba despre părintele Constantin din Kalentsi, Dodoni, în Epir. Hariton l-a îngrijit mult pe acest părinte, ce locuia într-o chilie dărăpănată a mănăstirii Cutlumuș, care mai demult se numea „Mănăstirea iubitorilor de frați”, închinată Sfântului Gheorghe. De timpuriu și-a dat seama că bătrânul călugăr urma calea deosebită, dificilă, dar și minunată a nebuleniei pentru Hristos, a înțeles că nu era nebun – așa cum credeau unii vizitatori, ajungându-se să fie trimis la examinări medicale în afara Sfântului Munte, în Salonic – și îi arăta respect, îi dădea chiar și haine sau orice altceva putea.

Odată, când a dispărut, Hariton a ieșit cu alți călugări și l-au căutat, gândindu-se că aveau să îl găsească undeva înghețat, pentru că ninsese mult. La un moment dat, undeva între Careia și Cutlumuș, au văzut că într-un loc zăpada se topise și de acolo ieșea abur. S-au apropiat, au săpat în zăpadă aproape o jumătate de metru și l-au găsit pe bătrânul Constantin dormind; era

cald, respirația lui topea zăpada de jur-împrejur și respira prin orificiul pe care îl deschisese suflarea lui.

Un alt ascet, care a avut parte de grija și de iubirea părintelui Ambrozie, era Lazăr, care locuia singur într-o colibă puțin mai jos de Cutlumuș. Despre el avea să vorbească părintele mai târziu, cu admirație și venerație, spunând că putea zbura dintr-o parte în alta a Sfântului Munte, că era foarte smerit, umil cu desăvârșire, trăia în sărăcie desăvârșită, și oamenii nu știau nimic nici despre viața lui și nici unde a fost îngropat.

Când era la Cutlumuș, s-a întâmplat un lucru minunat. Părintele a căzut dintr-un smochin și și-a rupt piciorul. A fost vindecat în mod miraculos de Sfinții Doctori Fără de Arginți. Părintele a istorisit această întâmplare de mai multe ori în prezența unor credincioși, și odată unul dintre cei de față l-a înregistrat, iar în 2001 a spus că acest lucru s-a întâmplat în 1937. Alăturăm această istorisire în întregime cu modul său expresiv de prezentare, atât pentru caracterul obiectiv al relatării, cât și pentru interesul pe care îl prezintă:

„În timpul ocupației, în Sfântul Munte erau nemți. Doi ani au stat acolo. Mai jos de mănăstire, la 300 și ceva de metri, se afla o livadă plină de smochini. A venit luna august. Într-o zi, ce gând mă bate? Era vremea prânzului. La orele astea călugării nu ies afară, pentru că vecernia poate începe chiar și la ora 4 după-masa. Au un

program liturgic frumos. Mă înșală gândul, cum ziceam, și, fără să cer binecuvântare de la stareț, mă duc să culeg smochine.

La prânz am plecat spre livadă. Ajuns acolo, mă uit împrejur și văd un smochin, care avea niște fructe uite așa de mari. Și nu că ar fi fost mari, dar așa a făcut satana ca să urc să adun smochine și să mă zdrobească. Mă cațăr în smochin, dau să apuc o creangă, aceasta se rupe și cad jos. Era un zid cam atât de înalt și în spatele zidului ăstuia ieșise smochinul. Cad pe zid și îmi rup piciorul aici, la coapsă, în mijloc. S-a rupt în două. Am început să strig și să plâng. Strigam, nu glumă! Dar cine să mă audă?! La ora prânzului dormeau călugării. Osul se rupsesse și piciorul se întorsese în spate. Durerea era îngrozitoare. Strigam, plângeam...

Din fericire, mănăstirea avea un paznic de câmp, care era mai jos, la un kilometru distanță, la schitul mănăstirii Cutlumuș, și acesta urca atunci de la schit spre mănăstire. Era paznicul mănăstirii, pândar. Ei bine, mi-a auzit vocea, m-a recunoscut, iar de la drum avea de coborât o sută de metri până în locul unde eram. Și-a zis: «Această voce mi-e cunoscută. Ce se întâmplă oare? De ce strigă?»

Vine și mă găsește întins în scaieți. Pentru că am căzut de pe creangă, m-am lovit de piatră – pe zidul de acolo –, apoi am căzut. Piciorul era întors spre spate. Mi l-a tras și a venit înapoi în față.

Paznicul s-a dus la stareț și i-a povestit tot ce se întâmplase:

– Hariton – Hariton era numele meu – a căzut și și-a rupt piciorul, să mergeți să-l luați!

Se trezește starețul, era pe la ora cinci, înștiințează patru călugări vânjoși, care iau cu ei un pat de campanie... o ușă de lemn! Au adus până jos ușa, m-au pus pe ea și m-au dus sus, la mănăstire. Piciorul meu era rupt.

În vremea aceea în Sfântul Munte nu erau nici medic, nici medicamente. Era perioada ocupației. Nu găseai așa ceva, era lipsă mare. Din fericire însă, la schit era cineva, Dumnezeu să-l ierte!, care știa să îndrepte genunchi rupti. Și a mers un călugăr la el, l-a chemat și m-au dus la cabinetul medical al mănăstirii. Este o aripă a mănăstirii, în spate, unde era spitalul, iar în față era bisericuța cu hramul Sfinții Doctori Fără de Arginți. Eu strigam, pentru că aveam mari dureri și am stat acolo toată după-amiaza și seara.

La ora 12 noaptea, ce credeți că s-a întâmplat? I-am văzut pe Sfinții Doctori fără de Arginți Cosma și Damian coborând din turla bisericii, au venit spre mine și tot locul s-a umplut de lumină. «Săracul de el, zice Sfântul Damian, cum și-a sucit piciorul!» Atunci Sfântul Cosma a venit la capul meu și îi spune Sfântului Damian: «Du-te acolo, la picior, apucă-l și trage-l spre tine!» Pentru că se suciseră, oasele fuseseră strivite. Și sfântul se duce, trage piciorul și-l îndreaptă. Am simțit atunci o durere... Nu se poate descrie.

Cu mișcarea aceea pe care a făcut-o, trăgând piciorul, s-au așezat oasele la locul lor. Vedeți minunea Sfinților Doctori fără de Arginți! Vorbeau între ei, dar nu înțelegeam ce ziceau. «Am venit să te ajutăm, zice Sfântul Cosma, nu te teme, va trece!» Au tras piciorul, l-au așezat la loc. Oasele, carnea, toate de jur-împrejur, nimic nu se vedea. Apoi, durerea a încetat, m-am ridicat imediat și am început să dansez și să cânt, nici nu îmi dădeam seama ce făceam în acele clipe. S-au trezit călugării din mănăstire.

– Trebuie să o fi luat razna din cauza durerii călugărul Hariton. Să cânte la ora asta!

Au venit deci la cabinet.

– Pomeneste-mă, Doamne! ziceau.

Era ora unu după miezul nopții.

– De ce te-ai ridicat? Stai jos, o să-ți rupi și piciorul celălalt!

– Ia uitați-vă, ia priviți! le-am zis eu atunci.

În față era paraclisul Sfinților Doctori fără de Arginți.

– Ei doi, care sunt pe tronul lor, acolo, au venit acum ceva timp, unul la capul meu și celălalt la picioare, au tras de picior și l-au îndreptat, și acum nu mai am nimic.

Nu au dormit toată noaptea călugării și dimineața au făcut Liturghie. Am participat și eu la slujbă. Trei zile au făcut Liturghie.

Am mai stat în spital două-trei zile, ca să mă refac pe deplin, să nu mă mai doară și apoi am plecat la chilia mea. Au venit toți călugării,

și starețul, și au văzut minunea aceasta în chip limpede, nu era ascunsă. Apoi, aflând și niște călugări din Careia care mă cunoșteau ce s-a întâmplat, au venit să vadă minunea. Minunea aceasta este consemnată și în istoria mănăstirii – în data cutare a avut loc...”

Pentru că se pricepea și la vița-de-vie, de pe când locuia în Lefkada, părintele a lucrat și la vie. A fost și bucătar, a avut și ascultarea de prescurar (făcea prescurile) și a lucrat și la brutărie, unde frământa și cocea pâinea. Pentru o scurtă perioadă, a stat și în afara mănăstirii, la Panagouda, o chilie pe care el însuși a început să o construiască, unde mai târziu a trăit Sfântul Paisie, fiindcă trebuia să fie în legătură cu muncitorii pentru lucrările mănăstirii.

Din perioada șederii sale în Sfântul Munte, în timpul războiului cu italienii în Albania, părintele s-a dus să lupte. Sentimentul responsabilității față de patrie și dragostea pentru ea erau îngemănate în sufletul lui cu dragostea pentru oameni și cu libertatea pe care își dorea ca ei să o aibă, atât exterioară, cât și lăuntrică. Redăm câteva dintre cuvintele pe care le-a adresat unor pelerini (Dadí, mai 1999) într-una dintre puținele dăți în care a vorbit despre acest subiect:

„În războiul din '40 am fost și eu acolo, în munții Albaniei, din 28 octombrie, până la sfârșitul lui martie, cât a durat războiul acela. Și nu